

ISPAN TILI MASHG'ULOTLARIDA TALABALARDA TARJIMONLIK KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH

Anorboyeva Solixa Asqarjon qizi

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Roman-german fakulteti

Ispan tili amaliy fanlar kafedrası o'qituvchisi.

e-mail: ssoollyyaa@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim berish jarayoninig bugungi kundagi vazifalaridan biri chet tillarini o'rgatishda talabalarni kun sayin oshib borayotgan axborot-ta'lim sharoitida mustaqil ravishda faoliyat ko'rsata olishga, axborot oqimidan oqilona foydalanishga o'rgatishdan iborat. Shu bilan birga mazkur maqola tarjimonlik kompetensiyasining mazmun-mohiyatini ochib berishga bag'ishlangan. Maqolada tarjimonlik kompetensiyasi tushunchasi izohi, zamonaviy ta'lim jarayonida interfaol metodlar hususan "shadowing" metodi yordamida ispan tilini o'qitishda tarjimonlik kompetensiyasining ahamiyati hamda milliy va xorijiy tajriba asosida uning o'rganilganlik darajasi haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: Ta'lim, pedagogika, metod, axborot-texnologiya, xorijiy til, masofaviy ta'lim, texnika, tizim, tarjima, tarjimon, tarjimonlik, kompetensiya, tarjimonlik kompetensiyasi, mamlakat, rivojlanish, tarjimashunoslik.

Аннотация: В данной статье одной из задач образовательного процесса сегодня является научить студентов уметь работать самостоятельно в информационно-образовательных условиях, которые увеличиваются с каждым днем, разумно использовать потоки информации. В то же время данная статья посвящена раскрытию

сущности переводческой компетенции. В статье раскрывается понятие переводческой компетенции, значение переводческой компетенции при обучении испанскому языку интерактивными методами, особенно “shadowing” метода в современном образовании, а также уровень ее изучения на основе отечественного и зарубежного опыта.

Ключевые слова: Образование, педагогика, метод, информационные технологии, иностранный язык, дистанционное образование, методика, система, перевод, переводчик, перевод, компетентность, переводческая компетентность, страна, развитие, переводоведение.

Abstract: In this article, one of the tasks of the educational process today is to teach students to be able to work independently in information and educational conditions, which are increasing every day, and to use information flows wisely. At the same time, this article is devoted to revealing the essence of translation competence. The article reveals the concept of translation competence, the importance of translation competence when teaching Spanish using interactive methods, especially the “shadow” method in modern education, as well as the level of its study based on domestic and foreign experience.

Key words: Education, pedagogy, method, information technology, foreign language, distance education, methodology, system, translation, translator, translation, competence, translation competence, country, development, translation studies.

O‘qitishning interfaol usullarini bilish va kommunikativ faoliyatni tashkil etishning maxsus shakli bo‘lib, unda ta’lim oluvchilar bilish jarayoniga faol jalb qilingan bo‘ladilar, ular o‘rganayotgan narsalarni tushunish va fikrlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Interfaol darslarda o‘qituvchining o‘rni qisman talabalarning faoliyatini dars maqsadlariga erishishga yo‘naltirishga olib keladi [1, b. 4].

Bugungi kunda turli sohalarda chet tillarni yaxshi biladigan mutaxassislariga talab kundan kunga ortib bormoqda. Bu esa filologik yoʻnalishdagi OTMlarda tayyorlanayotgan chet tillari mutaxassislarini oʻrganayotgan tillarini til sohiblari darajasida tayyorlashni taqozo etadi. Bunda chet tillarini oʻqitishda talabalar nutqiy faoliyatining barcha turlarini birdek rivojlantirish nihoyatda muhim boʻlib, bu OTMlarda integratsiyalashgan taʼlimni joriy etish, mashgʻulotlarni yangi zamonaviy innovatsion metodlar asosida tashkil etish va taʼlim jarayoniga samarali interfaol usullarni joriy etish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Biroq taʼlim jarayonida ayrim kamchiliklarga yoʻl qoʻyilayotgani oqibatida, qoʻyilgan maqsadga erisha olmaslik holatlari ham kuzatilmoqda. Aytish joizki, koʻp hollarda asosan chet mamlakatlarda tajriba amaliyotini oʻtagan talabalargina bunday malakaga ega boʻladilar.

Bugungi kunda til taʼlimiga innovatsion texnologiyalarni keng miqyosida joriy etish dolzarb vazifalardan biriga aylandi. Xususan, D.P.Bespalko, A.Kushner, K.Rodjers, L.A. Kamenskiy, I.G.Pestalossi, J.G.Yoʻldoshevlarning ilgʻor pedagogik texnologiya, innovatsiya, axborot texnologiyasining va unda inson omili munosabat qoʻyilgan talablar usul va uslublari pedagogik tizimning natijasini ozgina boʻlsa ham samarali tomonga siljishga qaratilgan boʻlib, hozirgi 50-60% dan (pedagogik tizimning maksimal natijasi) hech boʻlmaganda 5- 10% ga oʻstirishga olib kelishdan iborat [2, b. 82]. Shu oʻrinda usul, uslub va metod atamalari izohiga toʻxtalab oʻtishni lozim deb oʻylaymiz. Taʼlim jarayonida “usul” bu biror narsa, hodisa, jarayonni oʻrganish yoki amalga oshirish tartibi, “uslub” esa biror narsa, hodisa, jarayonni oʻrganish yoki amalga oshirish uchun qoʻllash lozim boʻlgan usullar majmuasi [3, b. 98].

I.V.Raxmanov va M.Berman “metod” deganda taʼlimning maqsadga yoʻnaltiruvchi yoʻldan iborat [4, b. 38]. B.V.Belyaev esa taʼlim metodi deganda oʻqituvchining oʻquvchilarga bilim berish usuli va yoʻli hamda oʻquvchilarning bu jarayondagi oʻquv faoliyatining birligini tushunadi [5, b. 338]. Didaktlar esa “metod” atamasini bilim, malaka, koʻnikmani egallash, oʻqituvchilar dunyoqarashini shakllantirish va bilish imkoniyatlarini yaratish yoʻlidagi muallim va oʻqituvchining ish usuli ekanini takidlaydilar. J.Jalolov “

metod” terminiga ta’limda usullar yig’indisi va ta’limning yo’nalishi deb ta’kidlaydi [6, b. 17].

Demak, ta’lim jarayonida interfaol usullarni muvaffaqiyatli qo’llashning yana bir omili-bu muayyan, yaxlit ta’limiy jarayonni oldindan loyihalash, o’quvchilar tomonidan o’zlashtiriladigan nazariy va amaliy bilimlar, ko’nikma va malakalar darajasini tashxislash hamda ta’lim maqsadini muvaffaqiyatli natijalanishini avvaldan bashoratlay olishdan iboratdir.

Interfaol metod – ta’lim jarayonida o’quvchilar hamda o’qituvchi o’rtasidagi faollikni oshirish orqali o’quvchilarning bilimlarni o’zlashtirishini faollashtirish, shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Interfaol metodlarni qo’llash dars samaradorligini oshirishga yordam beradi. Interfaol ta’limning asosiy mezonlari: norasmiy bahs-munozaralar o’tkazish, o’quv materialini erkin bayon etish va ifodalash imkoniyati, ma’ruzalar soni kamligi, lekin seminarlar soni ko’pligi, o’quvchilar tashabbus ko’rsatishlariga imkoniyatlar yaratilishi, kichik guruh, katta guruh, sinf jamoasi bo’lib ishlash uchun topshiriqlar berish, yozma ishlar bajarish va boshqa metodlardan iborat bo’lib, ular ta’lim-tarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirishda o’ziga xos ahamiyatga ega. Shu o’rinda ispan tili mashg’ulotlarida interfaol metodlarni qo’llash orqali talabalarda tarjimonlik kompetensiyasini rivojlantirish yuzasidan, aynan “shadowing” metodidan foydalanish ko’zlangan natijalarga tezroq erishish imkonini berishini tajribalarimiz orqali o’rganib kelmoqdamiz [7, b 162].

Qaytarish tarjimonlami tayyorlashda eng muhim usullaridan biridir. Bu usul quloq eshitgichlar (naushniklar) yordamida qo’llaniladi. Bu usulda odatda ona tilidagi gapni eshitib va uni bir vaqtning o’zida shu ona tilida qaytarishga o’rgatiladi, chet tiliga tarjima qilib qaytarish keyingi bosqichda amalga oshiriladi. Eshitish va bir vaqtning o’zida eshitganini qaytarish — bu o’rganadigan qobiliyat. Tarjimonlar bu qobiliyat bilan tug’ilishlari shart emas. Bu ishni eplay olmagan tarjimonlar o’zlariga yomon odatlarni orttiradilar. So’zma-so’z qaytarish tarjimonlarni tayyorlashda mashg’ulotlarda qo’llaniladi. U ikkiga bo’linadi. Fonemik (shadowing) qaytarish va iborali (phrasal) qaytarish. Fonemik (phonemic) qaytarish

- bu butun ma'no yoki so'zni kutmasdan turib har bir tovushning qanday eshitilgan bo'lsa shunaqa takrorlashdir. Ikkinchisi esa, bu iborali qaytarish ya'ni talaba so'zlovchining nutqini boshidan oxirigacha takrorlaydi. Tovushmatovush qaytarish iborali qaytarish usulidan oldin o'tilishi kerak. Bu usul odatda eshitib, ham bir zumda gapirish qobiliyatini o'stirishda ishlatiladi. Iborali qaytarish bu tarjimonning orqada qolib ketishketmasligini aniqlash uchun ham foydasi bor. Mazkur usul tarjimonni tayyorlashning eng yaxshi usuli hisoblanadi. Qaytarish tezligi ko'p tadqiqot ishlaming mavzusi bo'lgan. Orqada qolgan vaqt tarjimaga o'z ta'sirini ko'rsatadi. Qaytarish texnikasi bu tarjima qilishdan oldin qo'llanadigan usul. Gapni eshitib uni ozgina kechikish bilan qaytarish jarayoni — qaytarish deyiladi. Interfaol ta'lim metodlarini ko'pincha turli shakllardagi o'quv mashg'ulotlari texnologiyalari bilan bir vaqtda qo'llanmokda. Bu metodlarni qo'llash mashg'ulot ishtirokchilarining faolliklarini oshirib, ta'lim samaradorligini yaxshilashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. ANORBOYEVA, S. (2023). "SHADOWING" METODI ORQALI ISPAN TILI MASHG'ULOTLARIDA TALABALARDA TARJIMONLIK KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH. ТАДҚИҚОТ ВА ИННОВАЦИЯЛАР ЖУРНАЛИ, 1(11), 3–6. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10133781>
2. Ishmuhammedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar (ta'lim muassasalari pedagog- o'qituvchilari uchun amaliy tavsiyalar). – T., Istedod. 2008. – 180 b.
3. Ibragimov X.I. Pedagogik psixologiya: Pedagogika va psixologiya bakalavriyat ta'lim yo'nalishi talabalari uchun o'quv qo'llanma/O'zR Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. –T., O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyat nashriyoti. 2009.– 400 b.
4. Анорбоева С. Формирование профессиональной компетентности переводчика //Journal of Research and Innovation. – 2023. – Т. 1. – №. 6. – С. 35-39.

5. Анорбоева С. А. ФОРМИРОВАНИЕ ПЕРЕВОДЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ (НА ПРИМЕРЕ: БАКАЛАВРИАТ И МАГИСТРАТУРА) //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2023. – Т. 3. – №. 2. – С. 337-348.
6. Yo‘ldoshev J.G‘., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari.–Т., О‘qituvchi nashriyoti. 2004.–104b.
7. Saidaliev S. Chet til o‘qitish metodikasidan ocherklar. – Namangan. 2004. –238 b.